

(א) [לעיל קטו. קטז:]
 (ב) [לעיל קטז:] (ג) לעיל
 כח: (ד) שם ודף נ"ה.
 (ה) [לעיל כח: ע"ש]
 (ו) מכלתא ב"א פ"שה
 ת, (ז) [דברים טו:]
 (ח) [מקומות. ע"י צפי
 הרשב"ם דה"י מוכח,
 (ט) [דברים טו:] י (סס)
 (י) קטו. ד"ה ודבר
 (כ) [לעיל ע.] (ג) מר נפק
 ליה כ"ל וכו' (א) בן צמוך.
 רש"י, (ג) [עירובין מו:]

הגהות הב"ח

(א) גפרא ומימס:
 יאכלוהו בזמן דלכא:
 (ב) שם ומימס יאכלוהו:
 מנה מימס: (ג) שם הדד
 יצא קרל בעבר מכללו.
 ז"ב ז"ב צתוס' פסוק:
 קדושין דף לו ע"ב ד"ה
 מושב ודנ"ה בזמן משמע
 בדמיון הכא קרל דלכא
 מושביו מכללו מנות
 וע"ה וכן קדוש' פסוק' ענין
 דף כח ע"ב: (ד) רש"י
 ד"ה כולם לא אחר
 אם ישנו כולם אחר
 שני כנסות הראשונים
 שלאחר הסידור
 לכנסות
 הפסק סעודה הוא לא
 יאכלו הס"ד:

מוסף רש"י

[illegible]

מוסף תוספות

א. ו[ה]לל היה אוכל
בתחילה סופגנין ובסוף
כורך מצה ומרור ופסח.
פסקי תוספות ס' שלג.

בראשונה לא. דאין אדם רשאי לאכול כלום אחר מצת חובה: **מה שביעי רשות.** דכתיב: "ועיוס השביעי עשרת דלח חמיב תאכלנו מצות שהרי הוציאו מן הכלל אף ששת ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול בשבת בלא לחם או להתענות: **ברתני'** וולם לא יאכלנו. אם התחילו לאכול פסחם ישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראי כחלוכל פסחם בשמי חבורות) אם בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י:)

רשב"ם

בראשונה לא. דאין אדם רשאי לאכול כלום אחר מלכת חובה: **מזה בזמן הוה דאורייתא.** לילה הראשון חובה: ההוא מצעי ליה לנטמא ושהיה בדרך רחוקה. ובזמן שביהמ"ק קיים: כפיצו כהאי ודפיצו כהאי וזרינא. דטמא ושהיה בדרך רחוקה לא יליף ממנו וכן נכר דהא אית ליה משלומין לפסח שני הלכך לא יאכל מזה בראשון עד שיעשה פסח שני ויקיים על מצות ומורורים יאכלוהו אבל ערל וכן נכר דין הוא שיאכלו מזה בראשון דהא לא אכלי בשני ואי כתב רחמנא בערב תאכלו מצות הוא מוקמי לא בצרל וכן נכר משום דלית ליה משלומין אבל טמא וידבר רחוקה דלית להו משלומין לא ליחידא בראשון הלכך כתב רחמנא טמא ושהיה בדרך רחוקה: **שביעי**

רשום. דכתיב וזיוס השביעי עשרת
ולא כחצי תאכל מנות שהרי הולילו
מן הכלל: אף ששם ימים רשום.
שם רצה לאכול בשר בלא לחם או
שהענות הרשות ידיו: הוי דבר
שביע כלל. דרשום שבעת ימים תאכל
מנות ולא מן הכלל בזהו קרא דשם
ימים כחצי ללמד שהיא רשות ולא
ללמד על עצמו לדדו אלא ללמד על
הכלל כולו דהיינו ו' ימים דזו אחת
מי"ג מנות שהמורה נדרשת בהן. מהכא
שמעינן דמנה בזמן הזה דלאורייתא
ומרור דרבנן דהא תמיא כוותיה דרבא.
וקיימא לן גמי כר' יוחנן דלמר דאין
אכולין אחר מנת חובע שהענות
כלום דלא ליבטלי טעם מנה מנייה
אבל שתיית יין לא מיבטליה דשמייה
לא מבטלה אכילה מנייה: מתני'
ישנו כוון לא יאכלו. אם התחילו לאכול
פסקו וישנו לא יאכלו דנראה כאכול
פסקו דב' מקומות דמאחר שיטנו
הסיחו דעתן לאכול עוד וחשיב ליה
תנא כחילתה שני מקומות וחומרם
בעלמא הוא. וליכא לפרוש משום דאם
לאכילת שני חצורות משום דאם כזו

קשיא סתמא אסתמא דהא כבידא זולין (לעיל דף פו.) סתם לן כר' יהודה דפסק נאכל בשתי חבורות אבל אין האוכל אוכל בשני מקומות הלכך טעמא דמתני' משום אכילת שני מקומות. והוא הדין נמי במנה זומן הוה לאחר שהתחיל לאכול מנה חובה באחרונה ויין הפסק אכילה היא ושוב לא יאכל משום דעבידא זכר לפסקא זומן שצית המקדש קיים ועון מוכיח בגמרא דאפילו זומן הוה מיירי מתנא. וליכא לפרושי טעמא דמשום דלזין מפטירין אחר מנה אפיקיון דאסן כן מיקשי לאדרי לישנא דמפרינן מפטירין אחרי לא אומציון מנייה מנייה:

רבי
 זריכותא אפילו דמו להדדי לגמרי וכי מוהירין מן הדין פשיטא דת
 אוכל אכל אוכל הוא במנה ובמרו קיימא הך זריכותא והכי
 דקרא אכל אוכל הוא במנה ובמרו דאי אשמעינן ערל משום
 דלא מאים אכל ערל אימא לא ואף על גב דגמרא לא קאמר הכי
 זריכי לגופייהו ודכוותה אשכחן צ"ק דב"ק (דף ג.) גבי ושלח דמש
 זה ואחד זה מדרבנן. ז"ע בההיא סוגיא דפרק כל שעה (לשל דף כ)
 נפקא לן מעליו מדכתיב שבעת ימים תאכל עליו מנחת עליו מיוחד ל
 מנחת כדכר' וז"ל דההיא פלוגמא אליבא דרבא ולא כרב אחא ב
 רחוקה וערל וכן נכר כסדרת רב אחא בר יעקב דלית היל

מצות ומרורים. אין לי אלא בזמן שביית המקדש קיים אין בית המקדש קיים מניין ת"ל בערב

באחרונה אין בראשונה א. פי' בראשונה בלא אחרונה לא כגון דלית ליה אלא חיות מזה ומו לא דטוב לאוכלו על השובע ולהיות טעם מזה בפיו אבל ודאי אי אית ליה מזה לכל סעודתו טוב לו לאכול מזה בתחלה לתיאבון ולבדך עליה ואח"כ בגמר

סעודתו יאכל כזית מנחה ויהיה טעם מנחה צפיו ועיקר מנחה על הראשונה שהיא כזית למאיצון וגם יחל לבסוף טעם מנחה צפיו בזאתו כזית אחרון ופליגו אם עיקר מנחה בצחרונה אין זה תימנה אם אנו מצדדין על הראשונה כדי לפטור ההנהגה של אחרונה שהרי אין לבדק על האחרונה משום שלאחר שמיילא כריסו הוא אכל יכול הוא לבדק על הראשונה ומיפטר האחרונה שהיא עיקר ההנהגה דכפרית (עליה) לרב חסדא גבי תרי טיבולי דמרור וכן ז"ל הלל שיהי בורק מנחה ופסח בצקו הסעודה והכי הוה אכל מנחה דלורייטא אם כן נחמלת סעודה היה מנדר על המנחה ואוכל דמועלת אותה ברכה לברכת מנחה עם הפסח שבסוף ומיהו להדיא פירוש^א לעיל לרב חסדא עניי לחזר על שאר ירקות לטיבול ראשון כדי שיערך על המרור צטיבול שני א"כ ה"ל יחזר כמו כן על האכילה לאכול סעודה כדי שיערך על אכילת מנחה לבסוף^ב מיהו לפי^א אחר שגם לרב חסדא אין צריך לחזר על שאר ירקות

אלה מזכך על המרור נטיבול ראשן
ובאותה ברכה יאל נטיבול שני ה"ג
יבךך על מנה דמתחלה ויאל בשל מנות
מנה שלנפסו: **מפטיירין** אחר
מזה אפי'קומן. וא"ת אחר הפסח
מאי טעמא אין מפטיירין הא נפיש
טעמיה טפי ממנה יס לומר דלמפרס
צירושלמי דמשום הכי נאכל על השובע
שלא יאל לידי שצירת עגס וכתבי
(שמות יב) ועגס לא תשצרו צו ומש"ה
אין אוכלין שום דבר וא"ת הא במנחה
נמי אמרי' בתמורה (דף כג.) ובמנחות
(דף כא:) דנאכלת על השובע וליכא
למימר הא טעמא י"ל דהס ה"ב
שלא יאל משלתן רצו רעב דאלה צט"ה
לא שייך האי טעמא דלאו משלתן רצו
הויא כולי האי וחגיגה הבאה עם
הפסח אע"ג דליכא לת"ד^ט דלית בה
משום שצירת עגס ואפ"ה אינה נאכלת
על השובע והיינו משום דפסח^י כן שנתו
הוא ורכיך וחיישינן לשצירת עגס אבל
חגיגה לא ופסח דלמר אין מפטיירין
אחר מנה ואלא אס כן לא ס"ל כטעם
הירושלמי ואלא סבר דצדיקין שיעא
טעם מנה ופסח צפוי: **כא** בן נבר

לֹא יֵאבֵד בּוֹ בּוֹ אִינוּ אוֹבֵד. אֵין לפרש בּוֹ אִינוּ חֵיב לֵאכּוֹל דֹּהֵא וְדֹא חֵיב לֵאכּוֹל דֹּהֵא חֵיב בְּכָל הַמַּצּוֹת אֲלֵא שְׁאִינוּ רוֹאֵה וְגֵרֵא לפרש דִּמְיִיר יִשְׂרָאֵל מוֹמֵר בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְחֹזֵר וְעֹשֶׂה תַּשׁוּבָה וְקֹאמֵר אִף עַל גִּב יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא הוּא כִּיּוֹן שֶׁלֹּא נִמְנָה עֵלָיו בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה שׁוֹב אִינוּ אוֹכֵל בּוֹ אֲכַל אוֹכֵל הוּא בִּמְזָה וּבִמְרוֹר וְעַרֵל הֵייוֹ שְׁמֵמוֹ אַחֲיוּ מַחֲמַת מִילָה וְחֵיב בְּכָל הַמַּצּוֹת וּמִקִּיִּים כּוֹלֵן אֲלֵא שְׁאִינוּ בִּפְסָם וּבִפְרָק מִי שֶׁיֵּהֵא עֲמָל (לעיל דף 15.) גֵּרָם תִּרְיִיחַ כָּל עַרֵל לֹא יֵאכּוֹל בּוֹ כֵּל בֶּן נֶכֶד לֹא יֵאכּוֹל בּוֹ לִמָּה לֹא וּמַשְׁנֵי דֹאֵי אֲתַמֵּר עַרֵל מִשּׁוּם דִּמְאִים כּוֹ לִכְאוּרָה מִשְׁמַע לִאֲדִיטְרִיךְ גּוֹפִיָה דִּקְרָא וּלֹא הֵיכִיא לִלְמָה לֹא יֵיִיִּהוּ צִרִיכִי לִמְכַבֵּז אֲלֵא אֲדִיּוֹקָא דִּקְרִיא קֹאִי דִּיִּיקִינן בּוֹ הוּא דֹאִינוּ פִּרְשָׁא הֵתָּם צִרִיכִי דֹאִי אֲשַׁמְעִינן כְּלוֹמֵר תִּרְוִיִּהוּ צִרִיכִי לִיְדִיּוֹקָא לִגְבּוֹ לִשְׁמִים אֲכַל בֶּן נֶכֶד אִימָלֹא לֹא וְאִי אֲשַׁמְעִינן בֶּן נֶכֶד מִשּׁוּם יֵיכֹא לִמְיָחָם שֶׁלֹּא בֹא לִהְשַׁמְעִינוּ אֲלֵא שְׁחִלוּקִים זֶה מִזֶּה וְהוּא כֹאִילוֹ שֶׁן עַן וּמִשְׁמַע רַגֵּל כּוֹ: (פִּיךָ לעיל) **רַב אֲהֵא בֶר יַעֲקֹב אֲמַר אֶחָד** דִּמְשַׁמַּע בֶּין לר' יְהוּדָה בֶּין לר"ש סְבִירָא לְהוּ דִּהּוּ דִּלְאוּרִיִּיתָא (ט) מֵר דִּר דִּעֵלּוֹי שֶׁל פֶּסַח הוּא חֵיב לֵאכּוֹל מַצּוֹת וּמֵר נִפְקָא לֵן מִבְּעַרְבֵּי תֵאכְלוּ יַעֲקֹב וּמ"מ תִּימָה דִּרְבִּי יְהוּדָה מִזְרִיךְ קֶרֶא לְטַמָּא וְשִׁהִיָּה בְּדִרְךְ תֵּאֵל כּוּמִיָּה וְאֵן קִיִּימָל לֵן יֵה צִרִיכִי יְהוּדָה לִגְבִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן: מֵלֵא

יכולו מצות הכתוב קבעו חובה. וקיימא לן כרבה דמצה דאורייתא ומרור בזמן הזה דרבנן. **מ**ר לא יאכלו, נתגמנו יאכלו.

[illegible]

תורה אור השלם

1. בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים
יעשו אתו חל מצות
ומורים יאכלוהו;
מכבר ו כ
2. בראשן בארבעה
עשר יום לחדש בערב
תאכלו מצת עד יום
האדום ועשרים לחדש
בערב; שמוה יב יח
3. וכי יגורו אר
ועשה פסח לך המולד לו
כל זמן אר יקרב לעשותו
וקה בארדו הארץ וכל
ערל לא יאכל בו;
שמוה יב מח
4. ששתי ימים תאכל
מצת וזים השביעי
עצרת לך אלקיך לא
תעשה מלאכה;
מכבר ו כ
דברים טז ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מפמירין וכו'
דפסח בן שנתו הוא
ורביך. ע"י תשובת מעיל
לדקה סי' ו':

רבינו חננאל

ודחין דלמא לעולם
 מפסטרין וחי קאמר,
 בראשונה תלמבאן קי
 אכל לה למצה דרא נפיק,
 אפילו באחרונה
 דאיכא למימר דלמא וזי
 למיכל מצה אפילה גסה
 מ'ל. מר וזרטא פסח
 הוא דרשמואל מפסטרין
 אחר מצה אפומין, לזי
 מחי' סטיצא ליה אינ
 מפסטרין אחר הפסח
 אפומין קאמר, אחר רבה
 מצה פסח הוה דאורייתא
 מרור מדרבנן, מא שנא
 מרור רחביה על מצות
 ומוריס אפילוהו בזה פסח
 דאיכא פסח איכא פסח
 דאורייתא אפילו פסח
 אמרור ומי לא אחייבי. אי
 הכי אפצה נמי דהא על
 דמצי ומוריס מרור מרור
 דמצי ומוריס ופסטרין לא
 מצה הדר אחרתה קא
 בעבר תאכלו מצות,
 הכתוב קבעו חובה אפי'
 ר' אבה ר' אבה ר' אבה
 עיקב אמר אחר מרור ואחד
 מרור בזמן הזה דרבנן,
 נמי כותיה דרבא שני
 גמיה תאכל מצות וביזוי
 השביעי עצת, מה שביעי,
 רשות אפי' שני שני
 אינ, טעמא, שביעי הוה
 ליה דבר שהיה כאלו יוצא
 מן הכלל שכל שני
 מימין תאכל מצות, שני
 שביעי למרור, לא למרור על
 עצמו אמר אלא למרור על
 הכלל כלו יצא, שאכילה
 (פסח) (מצה) באלי הליה
 שני, יכול אפי' ליה
 הראשון רשות היל' על
 שני קצתן אכילו, כן